

TALOUSNEUVOSTO

14.9.2011

Kokousmuistio 4/2011

Aika 14.9.2011 klo 8.00–8.45

Paikka Säätötaló

Läsnä Katainen Jyrki, puheenjohtaja
Arhinmäki Paavo
Fjäder Sture
Häkämies Jyri
Ihalainen Lauri
Järventaus Jussi
Liikanen Erkki
Lyly Lauri
Marttila Juha
Mäenpää Mikko
Mäki-Lohiluoma Kari-Pekka
Niinistö Ville
Pukkinen Mikko
Räsänen Päivi
Urpilainen Jutta
Virkkunen Henna
Wallin Stefan
Kaltio Maarit (at)
Kekkonen Jussi (at)
Mäkinen Hannu (at)
Nummikoski Velipekka (at)
Sailas Raimo (at)
Pekkarinen Jukka (s)
Sinko Pekka (s)

1 Kokouksen avaus

Pääministeri avasi kokouksen klo 8.00 ja totesi aiheena olevan "Vuoden 2012 talous-arvioesitys", josta alustavat valtiovarainministeri Jutta Urpilainen ja budjettipäällikkö Hannu Mäkinen.

Ennen varsinaista kokousasiaa pääministeri totesi kansainvälisen taloustilanteen olevan erittäin vakavan johtuen sekä valtioihin että pankkeihin liittyvien riskien ja epävarmuuden kasvusta. Pääministeri totesi panneensa merkille, että Kreikan irtautumista eurosta helppona ratkaisuna julkisuudessa tarjoavat asiantuntijat eivät kerro, minkälaisia vaikeuksia tuohon strategiaan liittyisi. Miten estettäisiin paineen siirtyminen myös muihin maihin ja miten hoidettaisiin Kreikan tukitarve, joka ei suinkaan poistuisi valuutan devalvoinnilla? Median tulisi vaatia vastauksia myös näihin vaikeisiin kysymyksiin. Nyt vallitseva kriisistrategia ei ole toiminut täydellisesti, mutta on toistaiseksi pystynyt estämään totaalikatastrofin. Sen toimivuudesta on myös aiempaa näyttöä muun muassa Irlannista ja Latviasta.

2 Vuoden 2012 talousarvioesitys

Ministeri Urpilainen korosti budjettiesityksen ajoittuvan suuren epävarmuuden leimaamaan ajankohtaan. Tämän vuoksi keskeinen kysymys on luottamuksen ylläpito ja vahvistaminen tilanteessa, jossa se on kyselytutkimusten mukaan alkanut huolestuttavasti rakoilla. Osin tästä syystä budjettiesitys pitäytyy hallitusohjelmassa sovituille päälinjoilla. Mahdollisiin lisäsopeutustarpeisiin palataan keväällä 2012.

Merkittävistä sopeuttamistoimista huolimatta valtion talouteen muodostuu budjetin mukaan ensi vuonna noin 7 miljardin alijäämä. Menot kasvavat noin 5 prosentilla ja tulot vastaavasti parilla prosentilla. Menoja uudelleen allokoidaan hallitusohjelmassa sovitun mukaisesti muun muassa perusturvan parantamiseen, nuorisotyöttömyyden ehkäisemiseen sekä raideliikenteeseen. Verojen korotukset kohdistuvat muun muassa tupakkaan, alkoholiin ja liikennepolttoaineisiin sekä pääomatuloihin.

Hannu Mäkinen totesi talouskehitystä koskevien ennustetarkistusten merkitsevän lisähaastetta julkisen talouden tasapainottamiselle. Verotulot jäävät muutamia satoja miljoonia aiemmin ennakoitua pienemmiksi ja myös menot kasvavat jonkin verran. Riihen yhteydessä esitettävä vuoden 2011 kolmas lisäbudjetti heikentää valtiontalouden tasapainoa nettomääräisesti noin 120 miljoonalla eurolla. Tämä ennakoi valtion talouteen 8,3 miljardin alijäämää kuluvalle vuodelle.

3 Keskustelu

Alustuksien pohjalta käydyssä keskustelussa nousi esiin muun muassa seuraavia näkökohtia ja kysymyksiä:

- Kansainvälisessä taloudessa uhkana on vuoden 2008 tapainen kriisi, jonka katalysaattorina on tällä kertaa Euroopan velkaongelma. Sekä Yhdysvallat että ns. nousevat taloudet vetoavat eurooppalaisiin päätöksentekijöihin kriisin leviämisen ehkäisemiseksi. Paitsi Euroopassa myös Yhdysvalloissa poliittisen päätöksenteon vaikeus hidastaa kriisin ratkaisua.
- Tuore kyselytutkimus osoittaa PK-yrittäjien näkymien synkentyneen dramaattisesti viimeksi kuluneen kuukauden aikana. Toisin kuin vuonna 2008, myös työllisyyden osalta yrittäjien odotukset ovat synkkiä. Tieto on otettava vakavasti, vaikka näkemykset saattavatkin osin selittyä julkisuudessa esitetyillä pessimistisillä arvioilla taloustilanteesta.
- Epävarmassa tilanteessa erityisesti työllisyyden hoito tulisi nostaa avainasemaan. Tämä tarkoittaa etenkin työvoimapolitiikan resurssien ja oikea-aikaisuuden varmistamista. Erityisesti nuorten työllisyydestä tulisi huolehtia.
- Velkakysymys ja vakauttamisvaateet vievät liikaakin huomiota. Akuuttien ongelmien keskellä tulisi myös pohtia keinoja, joilla talouskasvu saadaan vauhtiin. Aktiivisia, kasvua tukevia toimia on budjettiesityksessä melko vähän.
- Näköpiirissä oleva kasvu on pitkälti kotimaisen kysynnän varassa. Sitä ei pidä nyt tappaa "hevoskuurilla".
- Sopeutustoimet tulisi suunnitella siten, että ne mahdollisimman vähän rasittavat talouden kasvupotentiaalia.
- Konkreettisina lisätoimina tulisi harkita mm. liikennepolttoaineiden veronkorotuksen lykkäämistä ja yritysten T&K-verovähennyksen käyttöönottoa.
- Budjetin ohella hallituksen tulisi laatia pidemmän ajan uskottava suunnitelma koko julkisen talouden vakauttamiseksi ja kestävyyspalauttamiseksi.
- Toimet eläkeiän nostamiseksi tulisi nostaa painokkaasti esille.

- Toiveet finanssi- ja työmarkkinapolitiikan yhteensovittamiseksi ovat elossa viimeaikaisista vaikeuksista huolimatta. Tässä suhteessa valtiit ovat omissa käsissä ja ”järkiintymistä” on lupa toivoa.

Vastauspuheenvuorossaan Jutta Urpilainen totesi taloustieteilijöiden olevan vahvasti erimielisiä siitä, tulisiko tässä tilanteessa elvyttää vai leikata julkisia menoja. Pidemmän ajan suunnitelma julkisen talouden vakauttamiseksi on tarpeellinen. Avainasemassa julkisen talouden kestävyys turvaamisessa ovat muun muassa työurien pidentäminen molemmista päistä ja myös työuran keskellä tapahtuvien katkokkien, muun muassa työttömyyden, vähentämisen kautta. Myös kuntauudistus on tässä suhteessa tärkeä.

Pääministeri totesi, että käsillä oleva kriisi liittyy nimenomaan luottamuksen katoamiseen. Kriisi on siten luonteeltaan pikemminkin rakenteellinen kuin suhdanneluonteinen, eikä sitä voida hoitaa perinteisellä elvytyksellä. Kun luottamus valtioiden velanhoitokykyyn on mennyt, lääkkeeksi ei pidä tarjota lisää velkaa. Tämä koskee myös Suomea, jossa julkinen talouden velka on kasvu-uralla. Investointeja jarruttaa epävarmuus tulevista – ei julkisen tuen puute. Kriisin ratkaisemiseksi ja luottamuksen palauttamiseksi tarvitaan kansallista talkoohenkeä ja niihin ongelmiin tarttumista, jotka ovat omissa käsissä kuten työurat, kuntauudistus ja työmarkkinaratkaisut.

4 Kokouksen päättäminen

Seuraava kokous pidetään keskiviikkona 26.10.2011 klo 8.00 valtioneuvoston juhlahuoneistossa. Aiheena on tuolloin ”Terveydenhuollon rahoitus”. Pääministeri päätti kokouksen klo 8.45.

Jukka Pekkarinen
sihteeristön päällikkö